TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2020 m. kovo 26 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė – Jurisdikcija ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymas – Reglamentas (EB) Nr. 44/2001 – 5 straipsnio 1 punktas – Jurisdikcija bylose, kylančiose iš sutarčių – 15–17 straipsniai – Jurisdikcija bylose, susijusiose su vartojimo sutartimis – Reglamentas (EB) Nr. 261/2004 – 6 ir 7 straipsniai – Teisė į kompensaciją skrydžio atidėjimo ilgam laikui atveju – Keleivio ir kelionių agentūros sudaryta vežimo sutartis, pagal kurią numatyta kelionė ir nakvynė – Ieškinys dėl žalos atlyginimo, pareikštas oro vežėjui, kuris nėra šios sutarties šalis – Direktyva 90/314/EEB – Kelionės paslaugų paketas“

Byloje C-215/18

dėl *Obvodní soud pro Prahu 8* (Prahos 8-asis apylinkės teismas, Čekijos Respublika) 2018 m. sausio 25 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2018 m. kovo 26 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Libuše Králová

prieš

Primera Air Scandinavia A/S

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J.-C. Bonichot, teisėjai M. Safjan (pranešėjas), L. Bay Larsen, C. Toader ir N. Jääskinen,

generalinis advokatas H. Saugmandsgaard Øe,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek ir J. Vláčil,

– Europos Komisijos, atstovaujamos M. Šimerdová ir M. Heller,

susipažinęs su 2019 m. lapkričio 7 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

* Proceso kalba: čekų.

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42) 5 straipsnio 1 punkto ir 15–17 straipsnių ir 2004 m. vasario 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 261/2004, nustatančio bendras kompensavimo ir pagalbos keleiviams taisykles atsisakymo vežti ir skrydžių atšaukimo arba atidėjimo ilgam laikui atveju, panaikinančio Reglamentą (EEB) Nr. 295/91 (OL L 46, 2004, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk., 8 t., p. 10), išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Libuše Králová ir Danijoje įsteigtos komercinės oro transporto bendrovės *Primera Air Scandinavia A/S* (toliau – *Primera*) ginčą dėl ieškinio dėl kompensacijos pagal Reglamentą Nr. 261/2004 dėl *Primera* vykdyto skrydžio iš Prahos (Čekijos Respublika) į Keblaviką (Islandija) atidėjimo ilgam laikui.

Teisinis pagrindas

Reglamentas Nr. 44/2001

3 Reglamentas Nr. 44/2001 buvo panaikintas 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 351, 2012, p. 1). Tačiau pastarasis reglamentas, remiantis jo 81 straipsniu, taikomas tik nuo 2015 m. sausio 10 d. Todėl, atsižvelgiant į ginčo pagrindinėje byloje faktinių aplinkybių klostymosi datą, jam taikomas Reglamentas Nr. 44/2001.

4 Reglamento Nr. 44/2001 11, 12 ir 13 konstatuojamosios dalyse buvo nustatyta:

„(11) Jurisdikcijos taisyklės turi būti ypač nuspėjamos ir pagrįstos principu, pagal kurį jurisdikcija paprastai priklauso nuo atsakovo gyvenamosios vietos, ir šiuo pagrindu jurisdikcija turi būti visada prieinama, išskyrus keletą aiškiai nustatytų situacijų, kuriuose bylinėjimosi objektas arba šalių autonomija pateisinama kaip kitokia susijusi aplinkybė. Turi būti atskirai apibrėžta juridinio buveinė, siekiant didesnio bendrų taisyklių aiškumo ir išvengti jurisdikcijos prieštaravimų.

(12) Jurisdikcija turėtų būti nustatoma ne tik pagal atsakovo gyvenamąją vietą, bet ir pagal kitą alternatyvų jurisdikcijos pagrindą, atsižvelgiant į glaudų ryšį tarp teismo ir bylos arba siekiant padėti tinkamai vykdyti teisingumą.

(13) Kalbant apie draudimo, vartotojų ir darbo sutartis, silpnesniąją šalį turėtų ginti palankesnės tokios šalies interesams jurisdikcijos taisyklės nei bendrosios taisyklės.“

5 Šio reglamento 2 straipsnio 1 dalyje buvo nurodyta:

„Pagal šį reglamentą valstybėje narėje nuolat gyvenantiems asmenims, neatsižvelgiant į jų pilietybę, bylos turi būti keliamos tos valstybės narės teismuose.“

6 Minėto reglamento 5 straipsnis buvo II skyriaus 2 skirsnyje „Speciali jurisdikcija“. Šio straipsnio 1 punkte buvo numatyta:

„Valstybėje narėje nuolat gyvenančiam asmeniui kitoje valstybėje narėje byla dėl:

1. a) sutarties gali būti iškelta atitinkamos prievolės vykdymo vietos teismuose;

b) pagal šią nuostatą ir jeigu nesusitariama kitaip, atitinkamos prievolės vykdymo vieta yra:

– parduodant prekes – valstybėje narėje, į kurią prekės buvo arba turėtų [turėjo] būti pristatytos pagal sutartį,

– teikiant paslaugas – valstybėje narėje, kurioje paslaugos buvo arba turėtų [turėjo] būti suteiktos pagal sutartį;

c) a papunktis taikomas tuomet, kai netaikomas b papunktis.“

7 To paties reglamento II skyriaus 4 skirsnyje „Jurisdikcija, susijusi su vartotojų sutartimis“ buvusiame 15 straipsnyje nurodyta:

„1. Bylose dėl sutarties, kurią asmuo, vartotojas, sudaro tokiam tikslui, kuris gali būti laikomas nesusijusiu su jo darbu arba profesija, jurisdikcija nustatoma vadovaujantis šiuo skirsniu, nepažeidžiant 4 straipsnio ir 5 straipsnio 5 punkto, jeigu:

<…>

c) visais kitais atvejais, sutartis buvo sudaryta su šalimi, vykdančia komercinę arba profesinę veiklą valstybėje narėje, kurioje yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, arba kitu būdu tokią veiklą susiejančia su minėta valstybe nare ar keliomis valstybėmis, įskaitant pastarąją, ir jeigu minima sutartis yra priskiriama tokios veiklos sričiai.

2. Jeigu vartotojas sudaro sutartį su šalimi, kuri minėtoje valstybėje narėje nuolat negyvena, bet vienoje valstybių narių turi filialą, agentūrą arba kitokį įmonės padalinį, visuose su minėto filialo, agentūros arba įmonės padalinio operacijomis susijusiuose ginčuose laikoma, kad tokios šalies nuolatinė gyvenamoji vieta yra toje valstybėje narėje.

3. Šis skirsnis netaikomas vežimo sutarčiai, kitai nei sutartis, kurioje už įskaitytą [bendrą] kainą numatyta kelionė ir nakvynė.“

8 Reglamento Nr. 44/2001 4 skirsnyje buvusio 16 straipsnio 1 dalis buvo suformuluota taip:

„Vartotojas kitai sutarties šaliai bylą gali iškelti valstybės narės, kurioje yra nuolatinė tos sutarties šalies gyvenamoji ar verslo vieta, teismuose arba vartotojo nuolatinės gyvenamosios vietos teismuose.“

9 Šio reglamento 17 straipsnyje buvo nustatyta:

„Šio skirsnio nuostatų galima nesilaikyti tik pagal susitarimą, kuris:

1) sudaromas po to, kai kyla ginčas; arba

2) leidžia vartotojui iškelti bylą teismuose, kituose nei nurodyti šiame skirsnyje; arba

3) sudaromas tarp vartotojo ir kitos sutarties šalies, kurių abiejų nuolatinė gyvenamoji arba gyvenamoji vieta sutarties sudarymo metu yra toje pačioje valstybėje narėje, ir kuris tos valstybės narės teismams suteikia jurisdikciją, jeigu toks susitarimas neprieštarauja minėtos valstybės įstatymams.“

Reglamentas Nr. 261/2004

10 Reglamento Nr. 261/2004 1 straipsnio „Tikslas“ 1 dalyje nustatyta:

„Šis reglamentas jame nurodytomis sąlygomis nustato minimalias keleivių teises, kai:

a) juos be jų sutikimo atsisakoma vežti;

b) jų skrydis atšaukiamas;

c) jų skrydis atidedamas.“

11 Šio reglamento 2 straipsnyje „Sąvokų apibrėžimai“ numatyta:

„Šiame reglamente:

<…>

b) „skrydį vykdantis oro vežėjas“ – tai oro vežėjas, vykdantis arba ketinantis vykdyti skrydį pagal sutartį su keleiviu arba kito su keleiviu sutartį sudariusio juridinio arba fizinio asmens vardu.

<…>“

12 Minėto reglamento 3 straipsnyje „Taikymo sritys“ nurodyta:

„1. Šis reglamentas taikomas:

a) keleiviams, išvykstantiems iš oro uosto, esančio valstybės narės teritorijoje, kuriai taikoma Sutartis;

<…>

2. 1 dalis taikoma tik tuo atveju, jei keleiviai:

a) turi patvirtintą rezervavimą atitinkamam skrydžiui ir, išskyrus 5 straipsnyje nurodytą atšaukimą, atvyksta registruotis:

– oro vežėjo, turizmo kelionių organizatoriaus arba įgaliotojo atstovo iš anksto raštu (įskaitant elektroninėmis priemonėmis) nurodyta tvarka ir laiku,

arba, jei laikas nenurodytas,

– ne vėliau kaip likus 45 minutėms iki paskelbto išvykimo laiko; arba

<…>

5. Šis reglamentas taikomas bet kuriam skrydį vykdančiam oro vežėjui, teikiančiam transporto paslaugas keleiviams, kuriems taikoma 1 ir 2 dal[ys]. Kai skrydį vykdantis oro vežėjas, nesudaręs sutarties su keleiviu, vykdo prievoles pagal šį reglamentą, laikoma, kad jis tai daro asmens, sudariusio sutartį su tuo keleiviu, vardu.

6. Šis reglamentas neturi įtakos keleivių teisėms pagal [1990 m. birželio 13 d. Tarybos direktyvą 90/314/EEB dėl kelionių, atostogų ir organizuotų išvykų paketų (OL L 158, 1990, p. 59, 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 10 t., p. 132). Šis reglamentas netaikomas tais atvejais, kai organizuota turistinė kelionė atšaukiama dėl kitų priežasčių nei skrydžio atšaukimas.“

13 Šio reglamento 6 straipsnyje „Atidėjimas“ numatyta:

„1. Kai skrydį vykdantis oro vežėjas pagrįstai tikisi, kad tvarkaraštyje numatytas skrydžio išvykimo laikas bus atidėtas:

a) dviem ar daugiau valandoms – 1 500 kilometrų ar mažesnio atstumo skrydžių atveju; arba

b) trims ar daugiau valandoms – visų didesnio kaip 1 500 kilometrų atstumo Bendrijos vidaus skrydžių ir visų kitų 1 500–3 500 kilometrų atstumo skrydžių atveju; arba

c) keturioms ar daugiau valandoms – visų skrydžių, kuriems netaikomas a arba b punktas, atveju,

skrydį vykdantis oro vežėjas teikia keleiviams:

i) 9 straipsnio 1 dalies a punkte ir 9 straipsnio 2 dalyje nurodytą pagalbą;

ii) kai pagrįstai tikimasi, kad išvykimo laikas bus ne anksčiau kaip kitą dieną po anksčiau skelbto išvykimo laiko – 9 straipsnio 1 dalies b punkte ir 9 straipsnio 1 dalies c punkte nurodytą pagalbą;

iii) kai atidedama ne mažiau kaip penkioms valandoms – 8 straipsnio 1 dalies a punkte nurodytą pagalbą.

2. Bet kuriuo atveju pagalba teikiama laikantis kiekvienam atstumo intervalui pirmiau nurodytų terminų.“

14 Reglamento Nr. 261/2004 7 straipsnio „Teisė į kompensaciją“ 1 dalies b punkte nurodyta:

„Kai daroma nuoroda į šį straipsnį, keleiviai gauna tokio dydžio kompensaciją:

<…>

b) 400 eurų visų didesnio kaip 1 500 kilometrų atstumo Bendrijos vidaus skrydžių ir visų kitų 1 500–3 500 kilometrų atstumo skrydžių atveju.“

15 Šio reglamento 8 straipsnio „Teisė atgauti sumokėtą sumą arba vykti kitu maršrutu“ 2 dalyje numatyta:

„1 dalies a punktas taip pat taikomas keleiviams, kurių skrydžiai yra paketo dalis, išskyrus teisę atgauti sumokėtą sumą, jei tokia teisė įgyjama pagal Direktyvą 90/314/EEB.“

Direktyva 90/314

16 Direktyvos 90/314, kuri buvo taikoma klostantis pagrindinės bylos faktinėms aplinkybėms, 2 straipsnio 1 dalyje buvo nurodyta:

„Šioje direktyvoje:

1) „paketas“ – iš anksto už bendrą kainą parengtas ir parduodamas arba siūlomas įsigyti turizmo paslaugų rinkinys, kurį sudaro ne mažiau kaip dvi iš toliau minimų turizmo paslaugų, kai paslaugų suteikimo trukmė yra daugiau nei 24 valandos arba yra įtraukta nakvynė:
   a) transportas,
   b) apgyvendinimas,
   c) kitos turizmo paslaugos, nepriklausančios transportui ar apgyvendinimui, ir sudarančios gana didelę paketo dalį.

Atskiros sąskaitos, pateiktos to paties paketo skirtingoms dalims, neatleidžia kelionių organizatoriaus ar kelionių pardavimo agento nuo šioje direktyvoje nustatytų įsipareigojimų.“

Ginčas pagrindinėje byloje ir prejudiciniai klausimai

17 L. Králová, gyvenanti Prahoje, su kelionių agentūra *FIRO-tour a.s.* sudarė kelionės paslaugų paketo sutartį, pagal ją buvo numatyta, viena vertus, *Primera* vykdomas vežimas oro transportu iš Prahos į Keblaviką ir, kita vertus, apgyvendinimas Islandijoje.

18 2013 m. balandžio 25 d. skrydis iš Prahos į Keblaviką, kuriam L. Králová turėjo patvirtintą rezervaciją, buvo atidėtas daugiau nei keturioms valandoms. Tuo remdamasi L. Králová pareiškė ieškinį *Obvodní soud pro Prahu 8* (Prahos 8-asis apylinkės teismas, Čekijos Respublika) dėl 400 EUR kompensacijos priteisimo pagal Reglamento Nr. 261/2004 6 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnį.

19 2014 m. balandžio 1 d. nutartimi *Obvodní soud pro Prahu 8* (Prahos 8-asis apylinkės teismas) pripažino neturintis jurisdikcijos nagrinėti minėto ieškinio, nes Reglamentas Nr. 44/2001 netaikomas Danijos Karalystei, valstybei narei, kurioje yra *Primera* buveinė. Tas teismas pridūrė, kad jo jurisdikcija nekyla ir iš šio reglamento II skyriaus 4 skirsnio, nes L. Králová sudarė vežimo sutartį ne su *Primera*, o su kelionių agentūra *FIRO-tour*. Jei būtų konstatuota, kad ginčo šalys sudarė sutartį, ji bet kuriuo atveju nebūtų susijusi su sutartimi dėl kelionės ir apgyvendinimo, kaip reikalaujama minėto reglamento 15 straipsnio 3 dalyje.

20 L. Králová dėl šios nutarties pateikė apeliacinį skundą *Městský soud v Praze* (Prahos miesto teismas, Čekijos Respublika), šis jį atmetė 2014 m. rugpjūčio 4 d. nutartimi. Pastarasis teismas konstatavo, kad Reglamentas Nr. 44/2001 Danijos Karalystei taikomas nuo 2007 m. liepos 1 d., tačiau remiantis juo negalima pagrįsti Čekijos teismų jurisdikcijos pagrindinėje byloje.

21 L. Králová pateikus kasacinį skundą *Nejvyšší soud* (Aukščiausiasis Teismas, Čekijos Respublika), šis teismas 2015 m. rugsėjo 15 d. sprendimu panaikino *Obvodní soud pro Prahu 8* (Prahos 8-asis apylinkės teismas) ir *Městský soud v Praze* (Prahos miesto teismas) nutartis, grąžino bylą *Obvodní soud pro Prahu 8* (Prahos 8-asis apylinkės teismas) ir nusprendė, kad šis teismas turi išnagrinėti, ar, atsižvelgiant į Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punktą bei 15 ir 16 straipsnius, *Primera* gali būti pareikštas ieškinys.

22 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad remdamasis šiuo reglamentu jis negali iš karto daryti išvados, ar oro vežėjo ir vartotojo santykiuose, kai dėl vežimo oro transportu deramasi kaip dėl kelionės paslaugų paketo elemento, jurisdikciją turi sutartinės prievolės įvykdymo vietos teismai, kaip tai suprantama pagal minėto reglamento 5 straipsnio 1 punkto b papunktį, ar vartotojo gyvenamosios vietos teismai, kaip tai suprantama pagal to paties reglamento 16 straipsnio 1 dalį.

23 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių dėl to, ar, siekiant pasinaudoti iš Reglamento Nr. 261/2004 kylančiomis teisėmis, gali būti pareikštas ieškinys *Primera*, kuri privalėjo laikytis šiame reglamente numatytų pareigų, ir dėl atsakomybės, išplaukiančios iš minėto reglamento, ir dėl atsakomybės, kylančios iš Direktyvos 90/314, suderinimo.

24 Šiomis aplinkybėmis *Obvodní soud pro Prahu 8* (Prahos 8-asis apylinkės teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar tarp ieškovės ir atsakovės egzistavo sutartiniai santykiai, kaip jie suprantami pagal [Reglamento Nr. 44/2001] 5 straipsnio 1 [punktą], nors jos nebuvo sudariusios sutarties, o skrydis buvo pagal ieškovės ir trečiosios šalies (kelionių agentūros) sutartį suteiktų paslaugų paketo dalis?

2. Ar tokie santykiai gali būti laikomi vartojimo santykiais, kaip jie suprantami pagal [Reglamento Nr. 44/2001] <…> 15–17 straipsnius?

3. Ar atsakovei galima pareikšti ieškinį, kuriuo siekiama reikalavimų, kildinamų iš [Reglamento Nr. 261/2004], patenkinimo?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl trečiojo klausimo

25 Trečiuoju klausimu, kurį reikia nagrinėti pirmiausia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamentas Nr. 261/2004 turi būti aiškinamas taip, kad tris ar daugiau valandų atidėto skrydžio keleivis gali pagal šio reglamento 6 ir 7 straipsnius pareikšti ieškinį dėl kompensacijos priteisimo skrydį vykdančiam oro vežėjui, net jei šis keleivis ir šis oro vežėjas nėra sudarę sutarties ir aptariamas skrydis yra kelionės paslaugų paketo, kuriam taikoma Direktyva 90/314, dalis.

26 Šiuo aspektu, pirma, pažymėtina, kad šiuo klausimu siekiama išsiaiškinti, ar Reglamentas Nr. 261/2004 taikomas oro vežėjui, kuris atidėtą skrydį vykdė asmens, sudariusio sutartį su keleiviu, vardu ir pats nesudaręs sutarties su šiuo keleiviu.

27 Šio reglamento 2 straipsnio „Sąvokų apibrėžimai“ b punkte pateikta sąvokos „skrydį vykdantis oro vežėjas“ apibrėžtis ir numatyta, kad tai yra oro vežėjas, vykdantis arba ketinantis vykdyti skrydį pagal sutartį su keleiviu arba kito su keleiviu sutartį sudariusio juridinio arba fizinio asmens vardu.

28 Pagal to paties reglamento 3 straipsnio 5 dalį šis reglamentas taikomas bet kuriam skrydį vykdančiam oro vežėjui, vežančiam keleivius iš valstybės narės teritorijoje esančio oro uosto ar į jį. Toje pačioje nuostatoje patikslinta, kad kai skrydį vykdantis oro vežėjas, nesudaręs sutarties su keleiviu, vykdo prievoles pagal šį reglamentą, laikoma, kad jis tai daro asmens, sudariusio sutartį su atitinkamu keleiviu, vardu (2018 m. kovo 7 d. Sprendimo *flightright ir kt.*, C-274/16, C-448/16 ir C-447/16, EU:C:2018:160, 62 punktas).

29 Iš minėtų nuostatų matyti, kad atidėto skrydžio keleivis gali remtis Reglamentu Nr. 261/2004 skrydį vykdančio oro vežėjo atžvilgiu, net jei keleivis ir skrydį vykdantis oro vežėjas nėra sudarę sutarties.

30 Antra, trečiuoju klausimu siekiama išsiaiškinti, ar aplinkybė, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama sutartis yra kelionės paslaugų paketas, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 90/314 2 straipsnio 1 dalį, turi įtakos keleivio galimybei remtis iš Reglamento Nr. 261/2004 6 ir 7 straipsnių kylančiomis teisėmis dėl atidėto skrydžio.

31 Dėl Reglamento Nr. 261/2004 ir Direktyvos 90/314 sąsajos visų pirma reikia pažymėti, jog iš šio reglamento 3 straipsnio 6 dalies matyti, kad juo nepažeidžiamos kelionės paslaugų paketą įsigijusių keleivių teisės pagal šią direktyvą.

32 Šiuo aspektu pažymėtina, jog minėto reglamento 8 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad teisę į už bilietą sumokėtos sumos grąžinimą taip pat turi keleiviai, kurių skrydžiai yra kelionės paslaugų paketo dalis, išskyrus atvejus, kai tokia teisė kyla iš Direktyvos 90/314.

33 Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad iš šios aiškios minėto 8 straipsnio 2 dalies formuluotės matyti, kad vien to, jog teisė į grąžinimą kyla iš Direktyvos 90/314, pakanka atmesti teiginiui, kad keleivis, kurio skrydis yra kelionės paslaugų paketo dalis, pagal Reglamentą Nr. 261/2004 gali reikalauti, kad skrydį vykdantis oro vežėjas grąžintų pinigus už lėktuvo bilietus (2019 m. liepos 10 d. Sprendimo *Aegean Airlines*, C-163/18, EU:C:2019:585, 31 punktas).

34 Vis dėlto Reglamento Nr. 261/2004 6 ir 7 straipsniuose, pagal kuriuos pagrindinėje byloje aptariamas keleivis pareiškė ieškinį dėl kompensacijos priteisimo, nenumatyta nukrypti leidžianti nuostata, lygiavertė tai, kuri šio reglamento 8 straipsnio 2 dalyje numatyta dėl už bilietą sumokėtos sumos grąžinimo ir nagrinėta byloje, kurioje priimtas 2019 m. liepos 10 d. Sprendimas *Aegean Airlines* (C-163/18, EU:C:2019:585).

35 Taigi minėto reglamento 7 straipsnyje numatyta teisė į kompensaciją taikoma tuo atveju, kai keleivio įsigytas skrydis yra kelionės paslaugų paketo dalis, ir tai neturi įtakos galimoms teisėms, kylančioms iš Direktyvos 90/314.

36 Tokį aiškinimą patvirtina Reglamento Nr. 261/2004 parengiamieji dokumentai. Kaip savo išvados 72 punkte pažymėjo generalinis advokatas, iš šių parengiamųjų dokumentų matyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas ketino ne atsieti keleivius, kurių skrydis yra kelionės paslaugų paketo dalis, nuo šio reglamento taikymo srities, o suteikti jiems galimybę naudotis šiuo reglamentu suteikiamomis teisėmis, nepažeidžiant pagal Direktyvą 90/314 jiems suteiktos apsaugos.

37 Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad teisė į standartinę ir fiksuoto dydžio kompensaciją, kylanti iš Reglamento Nr. 261/2004 7 straipsnio, yra viena iš šiuo reglamentu oro transporto keleiviams suteiktų pagrindinių teisių, kurias turi užtikrinti skrydį vykdantis oro vežėjas, ir jos atitikmens nėra Direktyva 90/314 nustatytoje sistemoje, pagal kurią pareigos tenka kelionių organizatoriui.

38 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į trečiąjį klausimą reikia atsakyti: Reglamentas Nr. 261/2004 turi būti aiškinamas taip, kad tris ar daugiau valandų atidėto skrydžio keleivis gali skrydį vykdžiusiam oro vežėjui pareikšti ieškinį dėl kompensacijos pagal šio reglamento 6 ir 7 straipsnius priteisimo, net jei šis keleivis ir šis oro vežėjas nėra sudarę sutarties ir aptariamas skrydis yra kelionės paslaugų paketo, kuriam taikoma Direktyva 90/314, dalis.

Dėl pirmojo klausimo

39 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punktas turi būti aiškinamas taip, kad ieškinys dėl kompensacijos priteisimo, kurį keleivis pagal Reglamentą Nr. 261/2004 pareiškė skrydį vykdančiam oro vežėjui, patenka į sąvoką „bylos, kylančios iš sutarčių“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, net jei šios šalys nėra sudariusios jokios sutarties ir šio oro vežėjo vykdomas skrydis buvo numatytas su trečiuoju asmenimis sudarytoje kelionės paslaugų paketo sutartyje, pagal kurią numatytas ir apgyvendinimas.

40 Pirmiausia reikia pažymėti, kad Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkte buvo numatyta, kad asmeniui, kurio nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškinys kitoje valstybėje narėje bylose, kylančiose iš sutarčių, gali būti pareikštas vietos, kur įvykdyta ar turi būti įvykdyta prievolė, kuria grindžiamas ieškinys, teismuose.

41 Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad sąvoka „bylos, kylančios iš sutarčių“ turi būti aiškinama savarankiškai, siekiant užtikrinti vienodą jos taikymą visose valstybėse narėse (šiuo klausimu žr. 2018 m. kovo 7 d. Sprendimo *flightright ir kt.*, C-274/16, C-447/16 ir C-448/16, EU:C:2018:160, 58 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

42 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad sutarties sudarymas nėra Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto taikymo sąlyga (žr. 2016 m. balandžio 21 d. Sprendimo *Austro-Mechana*, C-572/14, EU:C:2016:286, 34 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

43 Nors Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkte nereikalaujama, kad būtų sudaryta sutartis, iš suformuotos jurisprudencijos matyti, jog vis dėlto, kad ši nuostata būtų taikoma, prievolė privalo būti identifikuota, nes jurisdikcija pagal šią nuostatą nustatoma atsižvelgiant į vietą, kur įvykdyta ar turi būti įvykdyta prievolė, kuria grindžiamas ieškinys. Taigi sąvoka „bylos, kylančios iš sutarčių“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, negali būti suprantama kaip apimanti situaciją, kai nėra jokių vienos šalies laisvai prisiimtų pareigų kitai šaliai (žr. 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Česká spořitelna*, C-419/11, EU:C:2013:165, 46 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

44 Darytina išvada, kad Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkte numatyta specialiosios jurisdikcijos taisyklė byloms, kylančioms iš sutarčių, grindžiama ieškinio pagrindu, o ne šalių tapatybe (šiuo klausimu žr. 2018 m. kovo 7 d. Sprendimo *flightright ir kt.*, C-274/16, C-447/16 ir C-448/16, EU:C:2018:160, 61 punktą).

45 Taigi nagrinėjamu atveju, atsižvelgiant į šio sprendimo 43 punkte nurodytą jurisprudenciją, reikia išnagrinėti, ar galima laikyti, kad oro vežėjas, kuris nėra sudaręs vežimo sutarties su keleiviu ir kuris vykdė skrydį, numatytą trečiojo asmens sudarytoje kelionės paslaugų paketo sutartyje, vykdo kitai šaliai laisvai prisiimtą pareigą, kuria grindžiamas ieškovo ieškinys.

46 Pirma, reikia konstatuoti, kad oro vežėjas, kaip antai aptariamas pagrindinėje byloje, gali būti laikomas „skrydį vykdančiu oro vežėju“, kaip jis suprantamas pagal Reglamento Nr. 261/2004 2 straipsnio b punktą, nes jis vykdė skrydį juridinio ar fizinio asmens, sudariusio sutartį su atitinkamu keleiviu, t. y. šiuo atveju su kelionių agentūra, vardu.

47 Antra, iš Reglamento Nr. 261/2004 3 straipsnio 5 dalies antro sakinio matyti, kad kai skrydį vykdantis oro vežėjas, kuris nėra sudaręs sutarties su keleiviu, vykdo pareigas pagal šį reglamentą, laikoma, kad jis tai daro asmens, sudariusio sutartį su atitinkamu keleiviu, vardu (2020 m. vasario 13 d. Nutarties *flightright*, C-606/19, EU:C:2020:101, 34 punktas).

48 Taigi šis vežėjas turi būti laikomas vykdančiu laisvai prisiimtas pareigas atitinkamo keleivio kontrahentui. Šios pareigos kyla iš kelionės paslaugų paketo sutarties, kurią keleivis sudarė su kelionių agentūra (šiuo klausimu žr. 2018 m. kovo 7 d. Sprendimo *flightright ir kt.*, C-274/16, C-447/16 ir C-448/16, EU:C:2018:160, 63 punktą).

49 Taigi ieškinys dėl kompensacijos už skrydžio atidėjimą ilgam laikui priteisimo, kurį šis keleivis pareiškė minėtam skrydį vykdžiusiam oro vežėjui, kuris nėra šio keleivio kontrahentas, vis dėlto turi būti laikomas pareikštu bylose, kylančiose iš sutarčių, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punktą.

50 Aplinkybė, kad oro transporto sutartis yra kelionės paslaugų paketo, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 90/314 2 straipsnio 1 punktą, į kurį įeina apgyvendinimas, dalis, negali paneigti šios išvados.

51 Ši aplinkybė nekeičia nei teisinių prievolių, kuriomis remiasi keleivė, sutartinio pobūdžio, nei jos ieškinio pagrindo, todėl šis ieškinys gali būti pareikštas viename ar kitame sutartinių prievolių vykdymo vietos teisme (šiuo klausimu žr. 2018 m. kovo 7 d. Sprendimo *flightright ir kt.*, C-274/16, C-447/16 ir C-448/16, EU:C:2018:160, 68 ir 69 punktus ir 2020 m. vasario 13 d. Nutarties *flightright*, C-606/19, EU:C:2020:101, 26 ir 27 punktus).

52 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti: Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punktas turi būti aiškinamas taip, kad keleivio pagal Reglamentą Nr. 261/2004 skrydį vykdžiusiam oro vežėjui pareikštas ieškinys dėl kompensacijos priteisimo patenka į sąvoką „bylos, kylančios iš sutarčių“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, net jei šios šalys nėra sudariusios jokios sutarties ir šio oro vežėjo vykdomas skrydis buvo numatytas su trečiuoju asmeniu sudarytoje kelionės paslaugų paketo sutartyje, pagal kurią numatytas ir apgyvendinimas.

Dėl antrojo klausimo

53 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 44/2001 15–17 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad ieškinys dėl kompensacijos priteisimo, keleivio pareikštas skrydį vykdžiusiam oro vežėjui, su kuriuo šis keleivis nėra sudaręs sutarties, patenka į šių straipsnių, susijusių su specialiąja jurisdikcija bylose dėl vartojimo sutarčių, taikymo sritį.

54 Pirmiausia reikia priminti, kad Reglamento Nr. 44/2001 II skyriaus 4 skirsnyje, kuriame yra šio reglamento 15–17 straipsniai, nurodytos jurisdikcijos taisyklėmis leidžiama vartotojui pasirinkti, ar pareikšti ieškinį savo nuolatinės gyvenamosios vietos teisme, ar valstybės narės, kurioje yra kitos sutarties šalies nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta, teismuose.

55 Šios taisyklės yra minėto reglamento 2 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos bendrosios jurisdikcijos taisyklės, pagal kurią jurisdikcija priskiriama valstybės narės, kurios teritorijoje yra atsakovo nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta, teismams, ir to paties reglamento 5 straipsnio 1 punkte įtvirtintos specialiosios jurisdikcijos bylose, kylančiose iš sutarčių, taisyklės išimtis. Taigi minėtos taisyklės, išdėstytos šiame 4 skirsnyje, būtinai turi būti aiškinamos siaurai (šiuo klausimu žr. 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Českį spořitelna*, C-419/11, EU:C:2013:165, 26 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

56 Jurisdikcija nustatoma remiantis minėtu 4 skirsniu tuo atveju, kai įvykdytos trys sąlygos, t. y. pirma, sutarties šalis yra vartotojas, veikiantis su tikslu, kurį galima laikyti nesusijusiu su jo profesine veikla, antra, sutartis tarp tokio vartotojo ir profesionalaus tarpininko iš tikrųjų buvo sudaryta ir, trečia, tokia sutartis priklauso vienai iš minėto 15 straipsnio 1 dalies a–c punktuose nuodytų kategorijų. Šios sąlygos yra kumuliacinės, todėl jei viena iš trijų sąlygų neįvykdyta, jurisdikcija negali būti nustatyta pagal vartojimo sutartims taikomas taisykles (šiuo klausimu žr. 2015 m. sausio 28 d. Sprendimo *Kolassa*, C-375/13, EU:C:2015:37, 23 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

57 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimas susijęs su tuo, ar pirmesniame punkte nurodytos trys sąlygos gali būti laikomos įvykdytomis, kiek tai susiję su teisiniais keleivio ir oro vežėjo santykiais, jeigu jie nėra sudarę sutarties.

58 Šiuo klausimu reikia pažymėti, pirma, kad, skirtingai nuo Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkte nustatytų specialios jurisdikcijos taisyklių taikymo sąlygų, taikant jurisdikcijos taisykles, išplaukiančias iš šio reglamento II skyriaus 4 skirsnio, lemiamą reikšmę turi tai, kad ginčo šalys taip pat būtų sutarties šalys.

59 Kaip pažymėjo generalinis advokatas savo išvados 48 punkte ir Čekijos vyriausybė savo rašytinėse pastabose, minėto 4 skirsnio straipsniuose kalbama apie „sutart[į], kurią <…> vartotojas <…> sudaro“, apie tai, kad „vartotojas sudaro sutartį su šalimi“, apie „kit[ą]“ vartotojo sudarytos „sutarties šal[į]“ ir susitarimą dėl teismo pasirinkimo, sudarytą „tarp vartotojo ir kitos sutarties šalies“.

60 Šios nuorodos patvirtina aiškinimą, pagal kurį tam, kad būtų taikomas šis 4 skirsnis, vartotojo ieškinys turi būti pareikštas jo kontrahentui.

61 Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad Reglamento Nr. 44/2001 16 straipsnio 1 dalyje nustatytos jurisdikcijos, susijusios su vartojimo sutartimis, taisyklės pagal šios nuostatos tekstą taikomos tik vartotojo kitai sutarties šaliai pareikštam ieškiniui, o tai neišvengiamai reiškia, jog vartotojas su atitinkamu pardavėju ar tiekėju turi būti sudaręs sutartį (2018 m. sausio 25 d. Sprendimo *Schrems*, C-498/16, EU:C:2018:37, 45 punktas ir nurodyta jurisprudencija).

62 Antra, aiškinimas, kad Reglamento Nr. 44/2001 II skyriaus 4 skirsnyje nustatytos jurisdikcijos, susijusios su vartojimo sutartimis, taisyklės netaikomos tuo atveju, kai nėra sudarytos vartotojo ir pardavėjo ar tiekėjo sutarties, atitinka šio reglamento 11 konstatuojamojoje dalyje nurodytą tikslą užtikrinti aukštą nuspėjamumo lygį, kiek tai susiję su jurisdikcijos priskyrimu.

63 Kaip savo išvados 57 punkte pažymėjo generalinis advokatas, vartotojo galimybę pareikšti ieškinį pardavėjui ar tiekėjui teisme, kurio teritorinėje jurisdikcijoje yra šio vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, atsveria reikalavimas, kad tarp jų turi būti sudaryta sutartis, dėl ko atsakovui atsiranda minėtas nuspėjamumas.

64 Be to, Teisingumo Teismas, žinoma, yra pažymėjęs, jog „kitos sutarties šalies“ sąvoka, numatyta Reglamento Nr. 44/2001 16 straipsnio 1 dalyje, turi būti aiškinama taip, kad ji taip pat reiškia ūkio subjekto, su kuriuo vartotojas sudarė šią sutartį, kontrahentą (šiuo klausimu žr. 2013 m. lapkričio 14 d. Sprendimo *Maletic*, C-478/12, EU:C:2013:735, 32 punktą). Vis dėlto šis aiškinimas grindžiamas konkrečiomis aplinkybėmis, kai vartotojas nuo pat pradžių pagal sutartį buvo neatskiriamai susijęs su dviem kontrahentais (2015 m. sausio 28 d. Sprendimo *Kolassa*, C-375/13, EU:C:2015:37, 33 punktas).

65 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti: Reglamento Nr. 44/2001 15–17 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad ieškinys dėl kompensacijos priteisimo, keleivio pareikštas skrydį vykdžiusiam oro vežėjui, su kuriuo šis keleivis nėra sudaręs sutarties, nepatenka į šių straipsnių, susijusių su specialiąja jurisdikcija bylose dėl vartojimo sutarčių, taikymo sritį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

66 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1. **2004 m. vasario 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 261/2004, nustatantis bendras kompensavimo ir pagalbos keleiviams taisykles atsisakymo vežti ir skrydžių atšaukimo arba atidėjimo ilgam laikui atveju, panaikinantis Reglamentą (EEB) Nr. 295/91, turi būti aiškinamas taip, kad tris ar daugiau valandų atidėto skrydžio keleivis gali skrydį vykdžiusiam oro vežėjui pareikšti ieškinį dėl kompensacijos pagal šio reglamento 6 ir 7 straipsnius priteisimo, net jei šis keleivis ir šis oro vežėjas nėra sudarę sutarties ir aptariamas skrydis yra kelionės paslaugų paketo, kuriam taikoma 1990 m. birželio 13 d. Tarybos direktyva 90/314/EEB dėl kelionių, atostogų ir organizuotų išvykų paketų, dalis.**

2. **2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 5 straipsnio 1 punktas turi būti aiškinamas taip, kad keleivio pagal Reglamentą Nr. 261/2004 skrydį vykdžiusiam oro vežėjui pareikštas ieškinys dėl kompensacijos priteisimo patenka į sąvoką „bylos, kylančios iš sutarčių“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, net jei šios šalys nėra**

sudariusios jokios sutarties ir šio oro vežėjo vykdomas skrydis buvo numatytas su trečiuoju asmeniu sudarytoje kelionės paslaugų paketo sutartyje, pagal kurią numatytas ir apgyvendinimas.

3. **Reglamento Nr. 44/2001 15–17 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad ieškinys dėl kompensacijos priteisimo, keleivio pareikštas skrydį vykdžiusiam oro vežėjui, su kuriuo šis keleivis nėra sudaręs sutarties, nepatenka į šių straipsnių, susijusių su specialiąja jurisdikcija bylose dėl vartojimo sutarčių, taikymo sritį.**

Parašai.